

Oláh János:

IKAROSZ

Föltűrtem kabátom gallérját, vagy föl se tűrtem, s nekivágtam az éjszakának. Az eső, valamikor út közben eredhetett el, konok szívósággal ette magát a ruhámon át sárga, pergamenmerev bőröm felé. Talán, hogy minden áron fájdalmat okozzon? A cseppek szúrásai, mint megannyi apró áramütés nyilalltak a koponyámba. Nem akartam tudomást venni róluk, de annyira erőszakosak voltak, hogy az első figyelmetlen pillanatban áttörték akaratomat. Tolakodásuk undorral töltött el. Közben történt, ami általában. Tudatom éber rezdülései hiába jelezték, hogy a talajvesztett világ belém mélycszti változása jeleit, válaszolni képtelen voltam e kihívásra.

A szavak jelentősége kétségbe vonható, kétségbe, fontos-e, melyik veszendő nyelv szavait használod önmagad kifejezésére, fontos-e kifejezni magadat, fontos-e bármit. Amennyivel nehezebb, ritkább a születés, annival könnyebb, gyorsabb a halál. Kárpótlást hiába vársz. Még, ha volna is, akkor se nyerhetnél vele semmit. Minek magyarázom. Egy idő után kitetszik, éppen ez a tökéletesség a lényeg. Hinni, ha lehet valamiben, csakis ebben: a váratlan föltörő zajokban, az eszeveszett összevisszaságban, a csorgó esőben, a leveleket tépő, recsegő enyészetben, önmagad eszmélni képtelen részében, az éjszakába szerelmes ösztönök féligálmában, a madarak menekvő szárnycsapásaiban... Már-már érzed őket, ahogy megrendítik az éjszakát, talán biológiai létük rendjéből adnak kölcsön egy rezdülést neki. Megrepsztk a sötétet. Itt-ott lágy szürkesség szivárog elő, mintha volna remény a virradatra, de aztán újra összezárul minden.

Úrcs az utca, a madarak is csak képzeletem szülőttei. Azért röppentek föl, hogy összevethessem hiányukat létezésük lehetőségével. S most már, ha elhatározhatnám is, hogy valóban létezzenek, talán akkor se tenném. Mintha minden jelenséget megszűnésének bizonyossága tartana életben. Ismerni kell határainkat, ez az első lépés.

A fájdalom, ami megreccsent bokámból sugárzik fölfelé, sokkal kevésbé zavar, mint vártam. Inkább megnyugtat, abban erősít meg, amiben már-már kételkedni kényszerültem, hogy létezem.

A csorgó esőből egy utcai lámpa fényköre alá menekülök. Minden visszafordítható, mormogom, s megpróbálom elképzelni magamban, mi volna, ha megroppant izületem újra eggyé válna. Az esés előtti állapot olyan ismerősnek tetszik most, mintha csak egy karnyújtásnyira volna tőlem. Ha újra kezdhetnék mindent, s ez egyáltalán nem látszik lehetetlennek, a friss tapasztalatok birtokában senki se vehetné el tőlem a sikert. A képzelet mindenhatóan látszik, elhiszem, rést üthetek az idő múlásán, levethetem, ha csak egy mozdulat erejéig is, amit senki, a létezés negyedik kiterjedését.

A rossz mozdulat emlékképeit szinte mikroszkopikus pontossággal őrzöm idegcimben. Úgy érzem, minden áron meg kell őriznem őket. Mintha veszély-

ben volnának. És tényleg: a felejtés ott leskel mindenütt. Ez az esőtől átítatott éjszaka talán éppen azért fontos számomra, mert azt várom tőle, sikerül valószínűvé avatnia, ami teljességgel valószínűtlennek érődik.

A mozdulatok lehetősége végtelen, nincs térkép, ami eligazíthatna. Visszahőkölök, már képzeletben is, az újrakezdés gondolatától. Kételyeim most a kudarcnál is mélyebb megrendülést jeleznek, nem tudom, egyáltalán el tudnám-e kezdeni még egyszer azt, amit akkor sikerült, ha bele is kellett buknom, lehet, egyáltalán nem volnék képes elindulni semerre. Mi értelme volna változtatni a lezajlottakon! Nem tudom, nem így történt-e jól, nem így igazságos-e, hiszen valakinek végül is veszítenie kell, s nem én vagyok-e erre a legalkalmasabb, nem én érdemeltem-e ki leginkább, akivel egyszer már, hiába próbálnám szépíteni, úgysis megtörtént mindez?

Furcsa, de mindent át lehet hidalni valótlán kombinációkkal, olyan kombinációkkal, amelyekről végső soron alig lehet eldönteni, mikor valótlanak, és mikor nem, hiszen mindig csak a valótlanság bizonyos szintjét érik el, sosem kötnek ki se itt, se ott egészen. Most is, a szemem előtt összeálló és szétáramló karikák észlelésével sem jutok semmi bizonyosnak a birtokába. Csak újabb kétségekkel kerülök kapcsolatba: valóban az ájulás környékez, valóban megindult lábam alatt a talaj, valóban szétáramlottak érzékeim elől a világ jelei?

Ösztöneim tiltakozása vezet. Tudom, hiába keresem a bizonyosságot, de a keresés kényszer. Ezért kellett, kénytelen vagyok azt hinni, végigjárnom utamat, ezért kellett végül is beletévednem ebbe a füstös, hánytorgó éjszakába, amiből már a találkozás első pillanatában menekülni szerettem volna. A meg-ingás persze, vonz, mint a mélység: izolált lény vagy, létezésednek csak a megsemmisülés adhat igazi értelmet. Lehangelő távlat. Nem szabad tudatosítanod magadban. Amíg csak az emlékezet mélyrétegeiben lappang, túlságosan nagy baj nem lehet. Tested átléphetetlen határai mögött, amíg léteznek ezek a határok, úgy, ahogy, biztonságban vagy.

A parketten párok lebegtek, mint összegyűrt uzsonnapapírok a szélben. Fogalmam sem volt, mit keresek a lepusztult asztalok között. Lábam minden lépésnél megtelt a fájdalom hideg közegével, ugyanez a fájdalom a karomba, a mellem, a homlokom tájkára már mint valami furcsa érzéstelenítő okozta zsibbadás érkezett. Lehet, hogy a környezet szőröstől-bőröstől, a maga teljes brutalitásával a megsemmisítésemre tör? A létezés logikája túlzottan távolinak, átélhetetlennek tetszett számomra. Pedig ekkor már én is ott sodródtam a parketten, éreztem, hogy partnerem kemény papírral merevített melltartója kínos következetességgel nyomódik, dörzsölődik a gyomromhoz, s lakktól száraz, töredezett haja ugyanígy csiklandozza az orromat, mindez szinte semmit se jelentett számomra. Ő azonban egyáltalán nem érzékelte ezt a méltatlan közönyt, lankadatlan bizalommal furakodott felém, mígnem valóban megérezte annak a bizonyosságát, hogy testem, nem én magam, tudomást vett a közelségéről. E hirtelen, s főképp váratlanul ébredt vágy meglepett, visszarántott egy pillanatra a széthullás érzéketlen állapotából: újra, meg újra meg tudtam állapítani testrészem jelenlétét, ki tudtam szabadítani lábamat a fájdalom sodrásából. Fölcillant bennem a remény, hogy elindulhatok egy független, egy valóban magam választotta irányban. Aztán ez az állapot is szétpatant, mintha csak buborékot morzsoltam volna el.

Most úgy érzem, különválni igyekvő testrészeimet a védekezés tartja össze, de ebben az erőfeszítésben már nincs semmi távlat, nem is erőfeszítés ez, inkább bezárulás.

Automatikus mozdulatokkal kutatok a zsebemben, s közben észre sem veszem, hogy ezek mozdulatok, és azt sem veszem észre, amikor megtalálom a kulcsot, se azt, amikor nyitom az ajtót, alig a szűk cselédlépcsőt, mintha a végén kezdődne minden, akkor, amikor belebotlok egy lépcsőn gubbaszkodó gyerekbe, ekkortól tudom csak igazán, hol járok. Abbahagyom a sántítást, szembenézek a szürkülő villanyfényvel, ami végigvetül a kövezeten, legszívesebben kikerülném a fiút, mint egy fadarabot, akihez semmi közöm, de kényszeredetten látom, nem tehetem, szólnom kell hozzá, meg kell kérdeznem tőle, mit keres itt, mintha nem látnám, hogy olvas. Ekkor már olyan távol vagyunk egymástól, hogy, ha kiáltanék, talán az is hiába volna, de hát nem is kiáltok. Visszhangos lépések nyelik el a fiút, s egy vétlen folyosóforduló.

A fal repedései közelinek tetszenek, mint egy barázdált arc, s annyira kifejezőnek, kifejezéstelennek. Egy-egy elvétett szót fölkap a sejtelem, s végeérhetetlenül visszhangozza emlékezetemben, mígnem végleg elveszik eredeti, értelemhordozó szerepe, s pusztá recsegéssé válik, hangok közötti közönyös viszonyná, olyanná mintha visszafelé olvasná valaki folyton ugyanazt.

Hiába búvok egyre mélyebbre a gyűrött lepedő, s a még gyűröttebb paplan hálóként vonagló ráncai közé, nem érzem biztonságban magamat, mintha rajtam kívül még valaki más is volna a szobában. A bizonyosságot megszerezni nagyon nehéz. Először is föl kéne kelni az ágyból, el kéne hagyni ezt a lázas izzású, magzatvízsötét fészket, bele kéne mártanom testemet újra a levegő hideg, támadó közegébe, s már az is csaknem lehetetlen. Tegyük föl, sikerül. Az első lépés mögött újabbak olálkodnak, és semmivel sem kellemesebbek az elsőnél. Ha föltépem a szekrény ajtaját, és megbizonyosodom, hogy üres, nincs benne senki, akkor se jutottam sokkal közelebb a célomhoz, vissza lesz még az ágy, az asztal alja, a fogas mögötti zug, a szokásosnál jóval nagyobb szemétláda, és ki tudja, mi minden, olyan rejtekhelyek, amikre jószerével nem is gondolhatok.

Például a szomszédban az igazgatónő szobája: a kanapén gombóccá van gyűrve a lepedő, a paplan a fal és az öregasszony combja közé szorult, a hálóing ágyéig fölcúszott... Szeretnék közelebb lépni, de nem teszem. Újra fájdalmat érzek a bokámban, de mintha ez nem ugyanaz a fájdalom volna. Megpróbálom kinyújtani a kezemet. Vasmarok fogja le.

Az álomhoz vezető egyetlen út is elveszett. Igazi álom talán nincs is, átátzaggatja a fájdalom, kioltja minduntalan a türelmetlenség, hiszen most is egyre-másra föl kell nyitnom a szemem, például az is zavar, hogy mindenholnan fény szivárog a szobába: a hamutartóban heverő csikkekből, a száraz kenyérdarabokból, az asztalon árválkodó üres befőttesüvegből, a lepedő ráncai közé keveredett morzsákból, sikoltássá üresedő fény, az ébredés lidérces, villogzó fénye, de talán, még reménykedem, visszafordítható mindez, eltüntethető a feledésben, az öntudatlanság szándékolt homályában.